

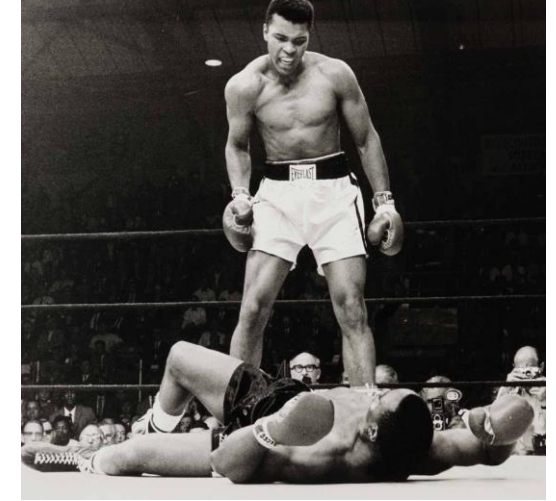
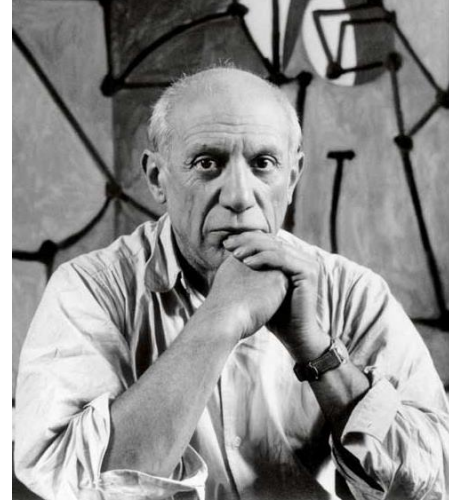
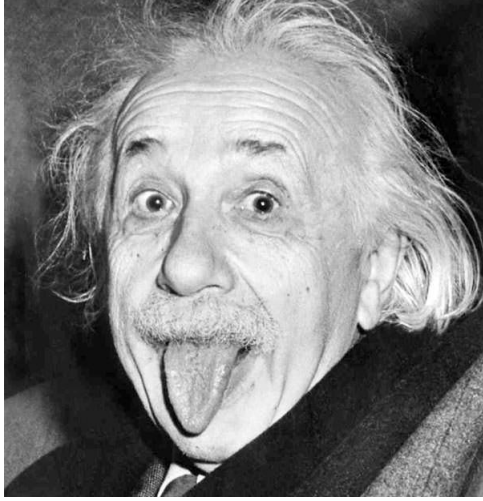
ZEKA

Psikolojiye Giriş II

- Zekâ, boy ya da kilo gibi dünyanın her yerinde herkes için aynı anlama gelen bir nitelik değildir.
- İnsanlar zekâ terimine kendi nesilleri ve kültürlerine göre başarıya imkân veren nitelikler atfeder.
- **Her iki yerde de zekâ, deneyimlerden öğrenme, problem çözme ve yeni durumlara uyum sağlamak için bilgiyi kullanmayı içeren zihinsel potansiyeldir.**

Zeka tek bir ölçme aracıyla ölçülebilir mi?

Matematik, sanat, spor alanındaki yetenekli insanlar...

Bütün bu insanlar zeki mi? Zekâlarına tek bir ölçme aracı ile değer biçilebilir mi?

Spearman'ın Genel Zekâ Faktörü

- Spearman, bütün zekâ davranışlarımızın kalbi olan tek bir genel zekâyâ (sıklıkla “g” olarak kısaltılır) sahip olduğumuza inanıyor ve insanların özel ve üstün bazı yetenekleri olduğunu varsayıyordu.
- Ancak bu görüş uzun zamandır tartışılıyor...

Spearman'a ilk karşı çıkanlardan biri Thurstone'dur

- Thurstone insanlara 56 farklı test vermiş ve temel zihinsel becerileri temsil eden yedi istatistiksel küme (sözel akıcılık, sözel kavrama, uzamsal beceri, algı hızı, sayısal beceri, tümevarımsal yargılama ve bellek) tanımlamıştır.
- Thurstone insanları genel bir yetenek ölçümüne göre sıralamamaktadır.

Gardner'ın Çoklu Zekâsı

- Howard Gardner, standart testlerle ölçülen sözel ve matematik yetenekler de dâhil olmak üzere görece bağımsız **sekiz zekâ alanı** tanımlamaktadır.
- Bu zekâ alanlarını farklı paketler halinde birleşen çoklu beceriler olarak ele almaktadır. Örneğin, beyin hasarı bir beceriyi yok edebilirken diğer beceriler sağlam kalabilir.

Sternberg'in Üç Zekâ Alanı

- **Analitik (akademik problem çözme) zekâ;** iyi tanımlanmış ve tek doğru yanıtı bulunan soru ve sorular sunan zekâ testleri ile değerlendirilen zekâ alanıdır.
- **Yaratıcı zekâ;** yenilikçi akıllı temsil eder; alışılmamış düşünceler üretme becerisidir.
- **Pratik zekâ;** iyi tanımlanmamış ve birçok olası çözümü bulunan günlük görevleri içerir.

Çoklu Zekâ Kuramlarına Eleştiriler

- Faktör analizi kullanılan araştırmalar genel bir zekâ faktörü olduğunu doğrulamaktadır (Johnson ve ark., 2008): “g faktörü”.
- Bu faktör çeşitli karışık görev ve mesleklerdeki performansı yordamaktadır.
 - Biliřsel becerinin yükseklięi
 - örn: boylamsal çalışmada-zeka ile gelir arasında .30 korelasyon

DUYGUSAL ZEKA

Kendinizle ve diğer insanlarla uyum içinde olmak zekânın akademik zekâdan farklı bir göstergesi midir?

Duygusal zekanın dört bileşeni vardır:

- **Duyguları algılama** (duyguları yüzlerde, müzikte ve hikâyelerde tanıma),
- **Duyguları anlama** (duyguları ve nasıl değıştiklerini, kaynaştıklarını öngörme)
- **Duyguları yönetme** (duyguları çeşitli durumlarda nasıl ifade edeceğini bilme)
- **Duyguları uygun (adaptif) ve yaratıcı düşünmeye imkân verecek şekilde kullanma**

ZEKANIN DEĞERLENDİRİLMESİ

- **Galton:** Tepki süresi, duyu keskinliği, kas gücü ve vücut oranları gibi ölçümlere dayanan “zihinsel güç” değerlendirmesinde başarılı sonuçlar alınamasa da ilk test çalışmalarını oluşturur.
- **Alfred Binet ve Théodore Simon:** Binet ve Simon bütün çocukların aynı zihinsel gelişim yollarını takip ettiklerini ama bazı çocukların bunu daha hızlı yaptıklarını varsayarak işe başlamıştı. Hedefleri her çocuğun **zihinsel yaşını yani belirli bir kronolojik yaş ile bağlantılı performans düzeyini** ölçmekti. O zaman ortalama 9 yaşındaki bir çocuğun zihinsel yaşı da 9’dur.

Terman: Dođuştan Gelen Zekâ Bölümü (ZB) (IQ)

- **Stanford-Binet Zeka Testi:** Binet'nin orijinal zekâ testinin Stanford Üniversitesinde Terman tarafından uyarlanan ve yaygın olarak kullanılan Amerikan versiyonu.
- **Zeka bölümü:**

$$ZB = \frac{\text{zihinsel yaş}}{\text{kronolojik yaş}} \times 100$$

TEST GELİŐTİRME İLKELERİ

- Bir psikolojik testin 3 ölçütü karşılaması gerektiridir: Standardize, geçerli ve güvenilir olmalıdır.
- Stanford-Binet ve Wechsler testleri bu üç gerekliliği karşılamaktadır

Standardizasyon

- Önceden test edilen bu grubun puanları gelecek karşılaştırmalar için temel oluşturur.
- Siz de testi aynı yönergeleri izleyerek alırsanız, puanınız diğerleri ile karşılaştırıldığında anlamlı olacaktır.
- Bu işleme standardizasyon denmektedir.

Güvenirlilik

- Güvenilir bir test, testi kim ve ne zaman alırsa alsın tutarlı sonuçlar verir.
- Testin güvenirliliğini hesaplamak için, aynı insanlar aynı test ile tekrar test edebilir ya da tek sayılı soru puanları ve çift sayılı soru puanlarının uyumlu olup olmadığını görebilmek için testi yarıya bölebilirler. Bu iki puan uyumlu ya da ilişkili ise test güvenilirdir.

Geçerlik

- Bir testin gerçekten ölçmek istediğini ne ölçüde ölçüp ölçmediği...
- 1. **Kapsam geçerliği:** Bir testin ilgilendiği davranışı ne ölçüde örneklediği. Sorular, ölçmek istenen yapıyı tam olarak kapsıyor mu?
- 2. **Yordayıcı geçerlik:** Bir testin yordamak için tasarlandığı davranışı yordamadaki başarısı. Test puanları ile ölçüt olan davranış arasındaki korelasyon hesaplanarak değerlendirilir. (Ölçüt-bağıntılı geçerlik de denir.)

